

‘Geen twee machines zijn hetzelfde’

Mechanisatie en robotisering rukken op in de tuinbouw. Ook in de teelt van vaste planten zijn mensenhanden veelal vervangen door machines. Alleen lijkt verdere mechanisatie in deze kleinschalige sector te stokken door de diversiteit aan plantensoorten en de fikse verschillen tussen de bedrijven. Schaalvergroting en het toepassen van technieken uit andere landbouwsectoren kunnen voor een nieuwe impuls zorgen.

Tekst: Roza van der Veer
Fotografie: René Faas

Arnold van Berkel heeft samen met zijn broer een vasteplantenkwekerij in Hillegom. Het bedrijf heeft zich gespecialiseerd in onder meer geraniums en papavers uit de volle grond. Voor de teelt wordt volop gebruik gemaakt van machines: voor het planten, rooien, spuiten en schoffelen met lucht-

druk. Toch hebben de machines mensenhanden niet overbodig gemaakt. “Geen bedrijf in de vasteplantenteelt is hetzelfde. Er zijn veel verschillende plantensoorten en iedereen werkt op een eigen manier.” Er zijn telers, zoals Van Berkel, die vijf regels op een bed hebben, anderen hebben er vier. “Sommigen zetten de regels met planten breed op zodat ze gemakkelijker tussendoor kunnen spuiten, wij schoffelen meer. Wij spitten en boren in één werkgang maar anderen pon-

sen of trekken een veur om planten in te steken.” Ook bij rooien van de planten in het najaar en de winterperiode worden verschillende werkwijzen gebruikt. “Geraniums zijn steviger dan papavers. Daar moet de rooimachine rekening mee houden. En dat zijn nog maar twee gewassen als voorbeeld. Er is voor deze relatief kleine sector, die ook nog eens over het hele land verspreid is en veel verschillende klanten heeft, geen algemene mechanisatie te maken. Het is allemaal maatwerk.”

NIET RENDABEL

Vooral in de schuur ziet de Hillegomse teler de mechanisatie langzaam toenemen en dan alleen bij de grotere telers. Voor de vele kleine telers die vaak ook nog meerdere plantensoorten hebben, rendeert mechanisatie van het verwerkings- en vermeerderingsproces niet. “Bij

grotere telers worden verwerkingslijnen opgezet. Maar ook daar zie je nog veel handwerk doordat er zo veel plantensoorten zijn. Voor ons bedrijf met 4,5 hectare en verschillende soorten is dat zinloos. Wij werken in de schuur gewoon aan de tafel.”

Ook voor de telers van vaste planten op pot neemt de mechanisatie nog geen grote vlucht. Aad Vollebregt, voorzitter van de Cultuurgroep Vaste Planten en eigenaar van Handelskwekerij Gebr. van de Reep uit Hillegom, ziet daar in de nabije toekomst geen verandering in komen. Door de relatief kleine partijen, zijn geavanceerdere machines moeilijk te maken. “Wij maken badges van vijf- tot tienduizend potten. Dat is ingewikkeld om te automatiseren. Denk alleen aan het plantproces dat voor elk soort weer anders is. Zelfs al zou je een geavanceerde machine of robot hebben dan ben je constant bezig met afstellen. Dat kost ook tijd.”

SCHAALVERGROTING

Mechanisering lijkt vooral kansrijk als er schaalvergroting in de vasteplantensector plaats heeft. Wilco Dorresteyn, vasteplantenadviseur bij Delphy, wijst op de grotere potbedrijven die al afleverlijnen hebben die potten van stickers voorzien en stekken in potten zetten. “Er is al een lavendelteler die met drones werkt, maar dat heeft geen zin als je 25 gewassen op 1 hectare hebt staan.” Die visie wordt onderschreven door Bart Catsman, directeur Agro Techniek Holland uit Noordwijkerhout en Huub van Gerven van Van Gerven Mechanisatie uit Lisse. Catsman: “We maken nu voor deze sector vaak maatwerk. Geen machine die we hier ontwikkelen, is hetzelfde want iedere teler heeft eigen ideeën. Dat

is leuk voor ons als speciaalbouwers, maar het heeft wel gevolgen voor de kosten van de machines. Het moet rendabel zijn.” Dat laatste is door de lage rente en hoge arbeidskosten steeds sneller het geval, meent Van Gerven. “Een investering om efficiënter te telen is nu snel rendabel.” Vasteplantenteler Marco van Noort is minder enthousiast over schaalvergroting. “Juist bij de kleinere telers komt de innovatie vandaan.”

LEENTJEBUUR

Het meest kansrijk op de korte termijn lijkt het ‘leentjebuurtje’ spelen bij andere landbouwsectoren. Nieuwe ontwikkelingen in de akkerbouw en groenteteelt kunnen worden ingezet in de kleinschalige vasteplantenteelt. Van Noort wijst op zijn uit de akkerbouw afkomstige schoffel-machine die is uitgerust met wiede, maar ook maait en granulaat strooit. “Zo hebben we ook een zelfontwikkelde compacte rooimachine die tot op de centimeter nauwkeurig werkt.” Dorresteyn denkt dat het een kwestie van tijd is voordat nieuwe technieken doordringen. “Het gaat met kleine stapjes. Nieuwe technieken worden geoptimaliseerd, goedkoper en dus rendabeler.” Ook Catsman en Van Gerven denken dat de vasteplantenteelt profijt kan hebben van ontwikkelingen uit andere sectoren. Van Gerven: “Kijk naar de slateelt waar het planten volautomatisch gaat. Als je straks stekken uniform aanlevert, kun je drie weken planten terugbrengen tot maximaal een week.”

HIGHTECH

Van Gerven wijst erop dat de ontwikkelingen in de techniek hard gaan. “Sneller dan wij kunnen verzinnen. Werken met GPS was tien jaar geleden onbetaalbaar, maar wordt steeds goedko-

per; het monitoren van gewassen en grond wordt steeds beter. Op dit moment wordt voor kleine teelten zoals hosta met alle variëteiten geen dure software geschreven, maar straks kun je wellicht met je telefoon een foto maken waarna een robot de plant herkent. De bediening wordt dan simpeler.” Ook Catsman ziet binnen nu en tien jaar veel veranderen. “Denk aan tractoren die beter met machines communiceren, camera-systemen en veel GPS. De hightech van nu is straks betaalbaar om in te zetten in deze teelt.” Dorresteyn maakt een vergelijking met de opkomst van internet. “Twintig jaar geleden voorzag toch niemand dat dit nu zo gewoon zou zijn?”

KWETSBAAR

Mocht de mechanisatie inderdaad een vlucht nemen dan moeten teeltbedrijven op zoek naar hooggeschoold personeel. Dat betekent volgens voorzitter Vollebregt ook een grotere kwetsbaarheid van de bedrijfsvoering. De apparatuur moet blijven draaien, ook als de hooggeschoolde werknemer tijdelijk is uitgeschakeld. Een beroep doen op een uitzendbureau voor personeel wordt ingewikkelder. Vollebregt: “Je hebt bedrijven nodig die de programmatuur ondersteunen. Misschien ligt het aan mijn leeftijd, maar ik zie dat nog niet snel gebeuren.” Ook Van Berkel denkt dat hij een dergelijke automatisering niet meer meemaakt. “Gelukkig misschien want anders kan iedereen dit werk doen. Op die manier zijn er wel meer sectoren naar de knoppen gegaan.” De Lissese Van Gerven ziet dat gevaar niet. De vele gegevens die computers in de toekomst aanleveren, moeten nog wel worden geïnterpreteerd. “Vakkennis blijft onmisbaar.”

